

НЕ САМО О ПОСЛУ ДИМИТРИЈЕ ВУЈАДИНОВИЋ

Драгољуб Стевановић

О хлебу се пише из душе

Ништа на свету није тако позитивно као хлеб, писао је Достојевски а у складу са овом максимумом ради и ствара и наш познати културолог Димитрије Вујадиновић један од најзаслужнијих што је војвођанска циповка доспела на листу нематеријалне културне баштине

Био је слободни новинар, истраживач, директор културних манифестација које је истовремено и покретао, написао је више од педесет обимних студија из области културне политике. Ако ових дана упитате културолога Димитрија Вујадиновића шта тренутно заокупља његову пажњу рећи ће да га највише брине како ће родити воће у његовом малом воћњаку на Фрушкој Гори. Од тога зависи колико ће супруга Даница направити пекмеца, а и колико ће уз помоћ друга Миленцета испећи ракије, посебно калвадоса, за породичне потребе и поклоне, јер искуство га учи, нико се не обрадује ниједном поклону домаће радиности као флаши добре домаће ракије.

Различити су били предмети његовог интересовања током каријере док је трагао за народним обичајима, али једно као да је ипак превагнуло. Историја и култура хлеба је тема у којој највише ужива.

– Страшно волим да једем хлеб, знам и да га месим, и можда сам због тога у тој области и најплоднији као истраживач. Једна народна мудрост каже: "Хлеб се из душе прави". Достојевски је написао: "Ништа на свету није тако позитивно као хлеб". Иако то није моја област смислио сам и испробао више од педесет оригиналних рецепата хлеба са пивом, што сам и објавио у књизи "Хлеб од пива", каже Димитрије Вујадиновић..

Већ четврт века Вујадиновић је главни координатор великог међународног пројекта Хлеб-културна баштина. Аутор је десетина књига на српском и енглеском, као и изложби на тему симбола хлеба у култури, обичајима и обредима. Заједно са врским познаваоцем производње хлеба Симом Матићем организовао је пет година велики и једини у Србији "Међународни фестивал хлеба" у Новом Саду.

У градовима Војводине много више има кафића, пицерија, хамбургерија, продавница брзе хране него ресторана са карираним столњацима и домаћом кухињом. Пекаре су препуне разних типова хлеба и још више пецива произведених од јефтених смеша и пуних вештачких адитива. Да би отргли понешто од заборава немачки пекари успели да на Унескову листу

нематеријалне културне баштине упишу традиционални немачки хлеб. Исто су урадили и Италијани за пицу "наполитана" па су и Димитрије Вујадиновић и Сима Матић успели, за сада само на Националну листу нематеријалног културног наслеђа, да уврсте умеће справљања оригиналне војвођанске циповке - „хлеба који се смеје на Месецу“, која је вековима био најтраженији пекраски производ у "великој житници". Многе нерације становника ових крајева одрастале су, а често и преживљавале, захваљујући чувеном специјалитету—парче циповке, масти, соли и паприке!. А када је о хлебу реч, и о очувању традиције његовог справљања, ту је увек да припомогне и Слободан Јеремић са супругом Биљаном, који су познатији као оснивачи јединственог Српског музеја хлеба у Пећинцима.

—Суштина мојих професионалних интересовања јесу вредносни системи, односно етичка питања. Као културолог бавио сам се областима које су на један начин различите, али и блиске, тако да су моја истраживања ишла у неколико праваца, каже наш саговорник.

Почетком 90-тих година, када су у бившој Југославији кренули сукоби, дао је отказ у Заводу за проучавање културног развика у Београду и преселио се у Сремске Карловце, изабрао је близину Фрушке Горе, али као страствени риболовац и Дунава, и основао невладину организацију за истраживања у култури.

Последње две године 20. века провео је у Немачкој, као сарадник Европског института за истраживање културне политике и уметности у Бону. После октобарских промена вратио се у Београд и кратко време био саветник тадашњег министра културе.

—Као младом истраживачу културна баштина није баш била у фокусу мога интересовања, али са годинама сам стицао одређена сазнања и све више схватао значај и вредност културног наслеђа, пре свега нематеријалне баштине. Памет-памћење јесте савест, свест и мудрост једног народа, односно темељ његовог културног идентитета. Заједно са колегом Мишом Ђурковићем урадио сам на ту тему неколико великих међународних пројеката, а посебно истраживање за Министарство културе — о народној култури у културној политици Србије — објављено је као публикација, објашњава Вујадиновић..

Један од највећих вишегодишњих пројеката Балканкулт фондације, коју је основао и коју и данас води, била је сарадња нордијског и балканског региона. У првој половини прошле деценије организовано је више од 40 пројеката културне сарадње ова два региона. Можда је најзначајнији био Фестивал кратког, документарног и анимираног филма нордијског региона који се једанаест година одржавао у Културном центру Београда и репризно гостовао у другим градовима Србије и региона. Фестивал су водили почивши филмски критичар Небојша Поповић и Димитрије Вујадиновић.

Током сарадње са нордијским земљама често је путовао на север Европе, а фондација је организовала и Дане српске културе на Исланду, у Финској и у Данској, као и неколико програма у Норвешкој и Шведској.

Желећи да се одужи прецима управо на тему памћења, пет година рада посветио је обележавању 100-годишњице Великог рата. Обрадио је теме које су остале на маргинама интересовања историчара и публициста, а за које верује да су имале кључну улогу током рата и у послератном периоду. Аутор је изложби које су премијерно приказане у Галерији Дома Војске у Београду и касније у Галерији Андрићевог института у Вишеграду и у неколико градова Србије. Теме су: Хлеб у Великом рату, Српкиња хероина Великог рата и Заборављени хероји Првог светског рата. Последња тема изложбе као и Деца у Великом рату са коаутором Видојем Голубовићем биће објављене као књиге, у издању Архива Србије, а монографија Хлеб у Великом рату у издању куће „Прометеј“.

–Смиренији живот у Сремским Карловцима омогућава ми да боље сагледам велоциферску брзину савременог живота. И то је један од разлога зашто у последње време исчитавам изванредне књиге професора Николе Страјнића о еагарском и калиопском у песништву периода античке Грчке и древнога Рима. Често се враћам и књизи Дејана Медаковића „Дунав река јединства Европе“ и Предрага Бајчетића "Беседа у ћутању".

Заједно са пријатељем и продуцентом Дејаном Вражалићем пишем синопсис за ТВ серију Историја и култура хлеба. Велики пројекат, али надамо се да ћемо успети да добијемо финансијску подршку неке од светских медијских компанија.

Уствари, када се осврнем на мој професионални рад радо бих то дефинисао познатом мисли песника Хорација - "И малим се делима велика потпомажу", или како наша народна изрека каже - "Нека свако уради што је кадар", закључује наш разговор Димитрије Вујадиновић

Дружење са значајним интелектуалцима

Професионалном интересовању Димитрија Вујадиновића значајно је допринело познавање и дружење са великим интелектуалцима, поред других и са академицима Дејаном Медаковићем, Николом К. Пантићем, Стеваном Раичковићем, Љубицом Марић, са професорима универзитета Предрагом Бајчетићем, Милорадом М. Јанковићем, Александром Петровићем, са сликарима Сашом Панчићем и Милутином Дедићем ..

Кроз дружење са академиком Николом Пантићем, палеонтологом, и са професором Милорадом М. Јанковићем, биологом, много је, како каже, научио о појму времена и о односу човека и природе. Управо захваљујући томе написао је и неколико књига, поред других и „Бојкот бољег живота“, „Еколошки калеидоскоп“, затим као круну у тој области – музички реситал на

српском и енглеском „Хармонија у камену“ на музику композиторке Љубице Марић. А све те књиге заједно и „Хармонија у камену“ готово пророчански говоре о узроцима свега што управо живимо...

Паноцац и динарац ...

Мој завичај је уствари Сомбор, где сам рођен и провео детињство и младост. Живели смо у центру града тако да сам одрастао на сомборском корзоу. Одмах преко пута Српске читаонице, а четири куће даље живела је породица Паланачки у коју се удомио Лаза Костић. Преко пута те куће живео је чика Милан Коњовић, сликар. Његово чувено бицикло, које је возио сваки дан, налази се у нашој породици. Тако да су ми култура и менталитет људи у Војводини, односно Подунављу, најближи, и сам томе припадам.

Породица моје мајке, Пилић, дошла је у Војводину са Чарнојевићем. Били су прво граничари, а касније су добили земљу на обраду. Прадеда је био машиновођа и возио је локомотиве на релацији Суботица – Беч. Мајчин отац је био Ужичанин, из породице Петровић, и у Суботицу је дошао као општински службеник.

Породица са очеве стране преселила се из Подгорице у Војводину после Првог светског рата и насељена је прво у Сенти. Била је то чувена црногорска колонија. У истој кући живеле су породица мога деде и породица Стевана Раичковића и родитељи Матије Бећковића. Мој деда је био поштански службеник, телеграфиста, па је тако и добио службу у Сенти. На једном такмичењу телеграфиста у Краљевини Југославији освојио је треће место. Могу да се похвалим да смо коренима породично повезани са једним од највећих црногорских јунака, Новаком Милошевим Вујадиновићем, чија сабља данас краси Музеј на Цетињу. Мој рођени брат Драган и ја смо једна панонско-динарска комбинација.

Са породицом, супругом Даницом Радовић, новинаром, и сином Зораном, студентом сада живим у Сремским Карловцима. Али, породични и професионални живот везују ме за Београд где сам студирао и провео радни век. У суштини, мени је зато Београд много ближи и боље га познајем, и атмосферу, и људе и културна догађања, од Новог Сада, иако је надамак Карловаца. Занимљиво је да су Сомборци седамдесетих година прошлог века, моји вршњаци, одлазили на студије највише у Београд, мањи број у Загреб или у Аустрију, мало њих се определило за Нови Сад.